Munkaügyi Döntőbizottság *(jog.)*. A munkáltatónál működő olyan fórum, amely a dolgozó és a munkáltató között a munkaviszonyból eredő jogokkal és kötelezettségekkel összefüggésben felmerült vitákban dönt. A ~ elé tartozik a munkáltató kártérítés-fizetési kötelezettségével kapcsolatos vita is. A ~ tagjait a munkáltató és a szakszervezet helyi szerve együttes javaslata alapján a dolgozók választják. A ~ eljárása kérelem alapján indul meg. A kérelmet az elévülési időn belül (3 év) lehet előterjeszteni. Néhány esetben (pl. felmondás, fegyelmi határozat) a jogszabály 15 napos határidőt ír elő. A ~ a kérelmet általában az előterjesztéstől számított 8 napon belül köteles elbírálni. A ~ határozata ellen a munkaügyi bírósághoz lehet fellebbezni

Munkavédelem *(ált.)*. **1.** (Társadalompolitikailag) követelmények, eszközök, intézkedések rendszere, amelyek célja a biztonságos, egészséges, a dolgozók munkaerejének tartós megóvását elősegítő →*munkakörülmények* megteremtése és fenntartása. A ~ kialakulása és fejlődése a társadalmi termelési mód függvénye. Bár a ~ kezdetleges elemei már korábban megtalálhatók, objektív társadalmi követelményként csak a gépi nagyipar kialakulásával, a termelés széles körű társadalmasításával jelentkezik. A termelőerők fejlődése megteremti a ~ követelményeit és megvalósításának lehetőségét, ezek realizálását a termelési viszonyok determinálják. – A szocialista ~ jellemzői: az intézményesség, az átfogó jelleg (minden dolgozóra kiterjed), a termeléssel való szerves egység, a teljességre való törekvés. – A ~ fő területei: a →*balesetelhárítás* és a munkaegészségügy. **2.** (Szabvány szerint) törvénykezési, szociális, gazdasági, szervezési, műszaki, egészségügyi előírások és intézkedések rendszere, amelyek célja: a biztonságos munkavégzés feltételeinek a megteremtése, a dolgozók egészségének és munkaképességének megóvása.

Munkavédelem ágazati irányítása *(jog.)*. Szerves része a minisztériumok, országos hatáskörű szervek ágazati gazdaságirányító tevékenységének. Ennek keretében a felelősségük kiterjed az adott ágazatba tartozó tevékenységet folytató valamennyi gazdálkodó szervezet munkavédelmi tevékenységére, függetlenül attól, hogy a gazdálkodó szervezeteknek, személyeknek (pl. kisiparos) ki a felügyeleti v. érdekképviseleti szerve. A ~ keretében a miniszternek, országos hatáskörű szerv vezetőjének gondoskodnia kell a →*munkavédelem*mel kapcsolatos jogszabályok és állami szabványok kiadásáról, az ez irányú tanácsi feladatok meghatározásáról, a →*munkakörülmények* tervszerű fejlesztéséről, az ágazat tevékenysége körébe tartozó →*védőeszközök* előállításáról és forgalmazásáról; a →*munkavédelmi kutatás*ról és fejlesztésről, a gazdálkodó szervezet →*munkavédelmi vezető*jének szakképzettségére vonatkozó követelmények meghatározásáról, a munkavédelmi szempontból minősítésre kötelezett termékek és minősítést végző intézetek kijelöléséről, a képesítést nyújtó tanfolyamok (pl. emelőgép-kezelő) szakmai és munkavédelmi oktatási és vizsgakövetelményeinek meghatározásáról.

Munkavédelem eszközei *(ált.)*. A →*munkavédelem* céljait szolgáló különféle eszközök, módszerek, eljárások rendszere. A ~nek fő csoportjai: műszaki és higiénés eszközök; jogi és igazgatási eszközök; agitáció és propaganda. Az eszközcsoportok egymást harmonikusan kiegészítik, együttes alkalmazásuk az egyes eszközök hatásosságát növeli.

Munkavédelem felügyeleti irányítása *(jog.)*. Része a minisztériumoknak, országos hatáskörű szerveknek és a tanácsoknak az általuk alapított, ill. felügyelt vállalatokat, intézményeket irányító tevékenységének. A ~ keretében a miniszter, országos hatáskörű szerv vezetője, továbbá a tanács illetékes szakigazgatási szervének vezetője meghatározza a gazdálkodó szervezet munkavédelmi feladatait, irányítja és ellenőrzi a végrehajtást, évente beszámoltatja a felügyelt gazdálkodó szervezet vezetőjét a →*munkavédelmi* helyzet alakulásáról. Segíti és értékeli a →*munkakörülmények* fejlesztésére tett intézkedéseket és ezt is figyelembe veszi a hatáskörébe tartozó vezetők munkája megítélésében. Megállapítja a gazdálkodó szervezetek

munkavédelmi szervezetére vonatkozó övetelményeket, kijelöli azokat a vállalato-at, amelyeket hatósági felügyelet alá vont, alamint emelőberendezést tervezhetnek i gyárthatnak, szabályozza a gazdálkodó :ervezeteknél folyó →*munkavédelmi oktatás* i vizsgáztatás rendjét, meghatározza a →*mun-avédelmi szemlék* rendjét, biztosítja, hogy gazdálkodó szervezetnél szükség szerint, : legalább ötévenként helyszíni munka-idelmi ellenőrzést tartsanak a felügyeleti .erv tagjai.

Munkavédelem tanácsi irányítása *(jog.)*. miniszterek által a →*munkavédelem* ágazati ányítása keretében kiadott rendeletek a vonatkozó megyei tanácselnöki utasítások tal meghatározott tevékenység. A ~ért talában a megyei tanács egyik elnökhelyet-se a felelős. A tanács egyes szakigazgatási erveinél a ~ *munkavédelem*ért – kapcsolt unkakörben – felelős dolgozók ezirányú unkájának összehangolását az esetek bbségében a munkaügyi osztály vezetője ja el. A ~ a következő területekre terjed : a tanács az általa alapított, ill. felügyelt lalatokkal és intézményekkel kapcsolat-n ellátja a munkavédelem felügyeleti nyításának feladatából fakadó valamennyi adatot; a mezőgazdasági és halászati melőszövetkezetek, szakszövetkezetek, lamint a mezőgazdasági és élelmezésügyi azatba sorolt gazdasági társulások . szövetkezeti vállalat) munkavédelmi ékenységének ellenőrzését és felügyeletét ővárosi, megyei tanács mezőgazdasági tálya látja el műszaki →*munkavédelmi ügyelői* útján; az állami törvényességi lgyelet keretében az azt ellátó tanácsi kigazgatási szerv ellenőrzi, hogy a mező-dasági, az ipari és a fogyasztási, valamint zerző szövetkezetek munkavédelemre atkozó belső szövetkezeti szabályzatai →*Munkavédelmi Szabályzat*) megfelel-:-e a jogszabályokban foglalt követelmé-knek.

Munkavédelmi agitáció és propaganda *.)*. Az agitáció és propaganda eszközeinek *munkavédelem* területére való alkalmazása. adata, hogy a munkavédelmi ismereteket zabályokat a dolgozók elsajátítsák és alkalmazni is tudják. A propaganda elsősorban az értelemre hatva új ismereteket közöl, ill. a korábbi ismereteket eleveníti fel. Az agitáció elsősorban érzelmi ráhatással, szemléletes példákkal, közismert tényekre hivatkozva mélyíti el a munkavédelmi ismereteket. A ~ a nevelő munkában szoros egységet képez. Célja a munkavédelmi ismeretek elsajátíttatásán keresztül az egymás iránti felelősségérzet elmélyítése, a kezdeményező részvétel és közreműködés fokozása a →*balesetek* és →*foglalkozási betegségek* megelőzésében. Formái: szóbeli, írásbeli és szemléltető.

Munkavédelmi aktivista *(jog.)*. Az egészséges és biztonságos munkafeltételek megteremtéséért, a munkavédelmi rendelkezések betartásáért társadalmi munkában tevékenykedő személy. Legelterjedtebb a „munkavédelmi őr" mozgalom. Ide sorolhatók a KISZ ~ hálózatának tagjai is. A ~ feladata, hogy figyelmeztesse, meggyőzze dolgozótársait a munkavédelmi előírások betartására, így pl. a →*védőeszközök* megfelelő használatára és a biztonsági előírásoknak megfelelő szabályos munkavégzésére. A ~ felhívja a gazdasági vezetés figyelmét a munkavédelmi hiányosságokra, és javaslatot tesz annak megszüntetésére. Az észlelt hibákat az erre rendszeresített munkavédelmi őrnaplóba jegyzi be, ezekre az illetékes műszaki vezető érdemben köteles válaszolni. A ~k a →*munkavédelmi felügyelők* munkájának hatékony segítői, a munkavédelmi tevékenység társadalmi bázisának megalapozói.

Munkavédelmi bizottság *(jog.)*. Választott szakszervezeti vezető testületek mellett működő munkabizottság. ~ működik az ágazati-iparági szakszervezetek, az szmt-k (SZBT), valamint a vállalati szakszervezeti bizottságok mellett. Tagjai a →*munkavédelem*mel hivatásszerűen foglalkozó →*munkavédelmi felügyelők*, →*munkavédelmi aktivisták* és munkájuk során a munkavédelemmel kapcsolatba kerülő szakemberek. Az ágazati-iparági szakszervezetek, ill. az szmt-k (SZBT) mellett működő ~ok munkájába célszerű bevonni a *Kőjál* szakembereit, az ügyészség →*üzemi balesetek*kel foglalkozó ügyészét és a tanács képviselőjét. A vállalati szakszervezeti bizottság mellett működő ~ nélkülözhetetlen tagja az *üzemi orvos* és a vállalati munkavédelmi vezető. A ~ feladata a munkavédelemre vonatkozó jogszabályok megvalósulásának ellenőrzése, a dolgozók széles körének bevonása, a munkavédelmi feladatok végrehajtása, a munkavédelmi helyzetről szóló jelentések, előterjesztések megvitatása stb.

Munkavédelmi felfüggesztés *(jog.)*. A →*munkavédelmi felügyelő*nek az a határozata, amellyel a dolgozót közvetlenül fenyegető veszély esetén a veszélyes tevékenység, munkaművelet további folytatását azonnali hatállyal megtiltja, ill. adott gazdálkodó egység, üzem, üzemrész, berendezés, gép működésének felfüggesztését elrendeli. A felfüggesztő határozat mindaddig hatályos, amíg a munkáltató megfelelő műszaki v. szervezési intézkedésekkel a dolgozók életét és testi épségét veszélyeztető okot meg nem szünteti. A munkavédelmi felügyelő felfüggesztést elrendelő határozatát a veszély teljes megszüntetése előtt csak a miniszter, a megyei tanács elnöke v. helyettese, ipari szövetkezetek esetén az OKISZ elnöke oldhatja fel. A feloldásról – azzal egyidejűleg – a munkavédelmi felügyelőt irányító szervet írásban kell értesíteni. Az értesítésben közölni kell a feloldás indokát és a veszély elhárítására tett intézkedéseket.

Munkavédelmi Felügyelet *(jog.)*. A →*munkavédelem* szakfelügyeletét ellátó szervezet. Általános hatáskörű a szakszervezeti ~, amely a SZOT Munkavédelmi Főfelügyelete irányításával az ágazati-iparági szakszervezetek és az szmt-k (SZBT) keretében működik. Hatásköre az ipari és a mezőgazdasági termelőszövetkezetek kivételével valamennyi gazdálkodó szervezetre kiterjed. Az ipari szövetkezetek ~ét az OKISZ, a mezőgazdasági szövetkezetekét pedig a fővárosi, megyei tanácsok keretében működő ~ látja el. A ~ széles körű ellenőrzési és intézkedési joggal felruházott szervezet. Feladata a munkavédelemre vonatkozó, jogszabályokban foglalt követelmények érvényesítése, ellenőrzése, segítése. Ezek megvalósítása érdekében a ~et államigazgatási jellegű jogosítványok illetik meg. A szakszervezeti ~nek ezen felül sajátos mozgalmi feladatai is vannak: ezek a dolgozók nevelésében, a munkavédelmi feladatok megoldásába való széles körű bevonásában, a →*munkavédelmi aktivisták* (őrök) hálózatának megszervezésében és támogatásában jelentkeznek. – A ~ tagjai a hivatásos és társadalmi →*munkavédelmi felügyelők*. A ~ központi irányítása a SZOT feladata, amely az államtól kapott felhatalmazás alapján, a Munka Törvénykönyvében foglaltak szerint, a népgazdaság egész területére kiterjedően irányítja, összehangolja és ellenőrzi a munkavédelmi tevékenységet.

Munkavédelmi felügyelő *(jog.)*. A →*Munkavédelmi Felügyelet* tagja. Jogait és kötelezettségeit a →*munkavédelem*ről szóló MT rendelet határozza meg. Ezek szerint a ~ jogosult az illetékessége alá tartozó gazdálkodó szervezeteknél bármely időben ellenőrzést tartani; az →*üzemi baleset*, →*foglalkozási betegség* kivizsgálásában részt venni; a gazdálkodó szervezet vezetőjét az észlelt munkavédelmi hiányosságok határidőn belüli megszüntetésére kötelezni; a munkavédelmi előírások megszegésével foglalkoztatott dolgozók további foglalkoztatását megtiltani; a dolgozót közvetlenül fenyegető veszély esetén annak elhárításáig a veszélyes tevékenység, ill. üzem, berendezés működésének felfüggesztését elrendelni. Kezdeményezheti fegyelmi, szabálysértési és büntető eljárás lefolytatását. A szakszervezeti ~ 3000 Ft-ig terjedő szabálysértési bírság kiszabására jogosult. A ~ köteles a jogszabályban meghatározott súlyosabb üzemi balesetek kivizsgálásában részt venni, rendszeresen ellenőrizni az illetékessége alá tartozó gazdálkodó szervezetek munkavédelmi helyzetét, és megtenni az egészséges és biztonságos →*munkakörülmények* biztosítása érdekében szükséges intézkedéseket; szervezni és segíteni a társadalmi ~k és a →*munkavédelmi aktivisták* tevékenységét; szervezni a →*munkavédelmi agitáció és propaganda* munkáját; figyelemmel kísérni és nyilvántartani az üzemi balesetek és foglalkozási megbetegedések alakulását.

-ivatásos ~ a szakszervezeti főfelügyelő
is felügyelő, az OKISZ ~ és a megyei tanács
mezőgazdasági osztályának műszaki ~je.
Társadalmi ~ a szakszervezetek szakmai
is területi központjai mellett és a vállalati
szakszervezeti szervek mellett tevékenykedő ~.

Munkavédelmi képesítés *(jog.)*. Van alap-, közép- és felsőfokú ~. Alapfokú ~ a minisztériumok, országos hatáskörű szervek által szervezett és az illetékes szakszervezet által jóváhagyott tematikájú és óraszámú munkavédelmi továbbképző tanfolyamon szerzett képesítés, amely a tárca, főhatóság felügyelete alá tartozó területen egyes munkavédelmi szakképzettséghez kötött munkakör betöltésére jogosít. Középfokú ~ a →*Munkavédelmi Továbbképző Intézet* hatáskörébe tartozó →*munkavédelmi technikusi* minősítés keretében szerzett munkavédelmi technikusi képesítés. Középfokú ~ a korábban a Felsőfokú Munkavédelmi Tanfolyamon szerzett Felsőfokú Munkavédelmi Szaktechnikusi képesítés. Felsőfokú ~ a Munkavédelmi Továbbképző Intézet, továbbá a gödöllői Agrártudományi Egyetem keretében folyó →*munkavédelmi szakmérnök*, valamint →*munkavédelmi üzemmérnök* képzés során szerzett munkavédelmi szakmérnöki v. munkavédelmi üzemmérnöki képesítés.

Munkavédelmi kutatás *(jog.)*. A →*munkavédelem* jelenségeinek megfigyelésére és megismerésére, belső összefüggéseinek, valamint törvényszerűségeinek feltárására irányuló tevékenység, amelynek célja a dolgozó ember egészségének és testi épségének, valamint munkavégző képességének megóvása érdekében új tudományos ismeretek szerzése, konkrét eljárások, módszerek kidolgozása, v. berendezések előállítása a gyakorlat által felvetett problémák megoldására, ismert hazai v. külföldi tudományos eredmények felhasználásával, ill. az ismert tudományos eredmények alkalmazási lehetőségének keresése. A ~ lehet önálló v. más jellegű kutatás részfeladata. – A szakszervezet feladatkörébe tartozik, hogy a munkavédelmi célú tudományos kutatás és fejlesztés főbb irányait kezdeményezze, a kutatási eredmények, a hazai és külföldi tapasztalatok megismertetését és alkalmazását szorgalmazza Az ágazati ~ és fejlesztés a miniszterek, ill. az országos hatáskörű szervek vezetőinek feladata az érdekelt felügyeleti szervekkel együttműködve. – A ~ok összehangolására a SZOT →*Munkavédelmi Tudományos Kutató Intézet* jogosult.

Munkavédelmi minőségtanúsítás *(jog.)*. Felelősségteljes nyilatkozat arról, hogy a termék, a →*rendeltetésszerű használat* mellett, a →*munkavédelmi* követelményeknek megfelel. A ~ a termékek gyártásának, forgalmazásának és felhasználásának feltétele, a minőségtanúsítás része. A munkavédelmi vizsgálat olyan eljárás, amellyel a termelő berendezés munkavédelmi szempontból jellemző tulajdonságai megállapíthatók, a termelő berendezés munkahelyi környezetében dolgozó emberre rendeltetésszerű használat és szakszerű kezelés mellett ható →*veszélyes* és →*ártalmas termelési tényezők* meghatározhatók, továbbá e tényezők elleni védelem ellenőrizhető. – A munkavédelmi vizsgálat alapja a termelő berendezésre vonatkozó, jogszabályban, szabványban és egyéb előírásban meghatározott, ezek hiányában az adott tudományos-technikai színvonal mellett elvárható követelmények.

Munkavédelmi minősítés *(jog.)*. Feljogosított intézmény célirányos vizsgálata annak felelősségteljes megállapítására, hogy a termelő berendezés (gép, berendezés, készülék, jármű, szerszám, eszköz, anyag) típusa v. egyede megfelel-e a munkavédelmi követelményeknek. – A termékek ágazati miniszter által meghatározott körének munkavédelmi minőségét az erre kijelölt intézménnyel kell tanúsíttatni, munkavédelmi minősítő bizonyítvány beszerzésével. A ~re jogosult intézményt szintén az ágazati miniszter jelöli ki. A munkavédelmi minősítő bizonyítványban az erre feljogosított intézmény megállapításokkal, ill. mérési eredményekkel tanúsítja a termelőeszköz munkavédelmi minőségét. A ~ és minősíttetés a gyártó, import esetén a forgalmazó, importbizományosi beszerzés esetén a felhasználó kötelezettsége.

Munkavédelmi oktatás a munkahelyen *(jog.)*. Olyan tevékenység, amelynek célja, hogy a dolgozó elsajátítsa és a gyakorlatban alkalmazni tudja azokat a betöltendő munkaköréhez kapcsolódó speciális ismereteket, amelyek az adott →*munkahelyen* az egészséges és biztonságos munkavégzéshez szükségesek. – Az újonnan belépő dolgozókat a munka megkezdése előtt előzetes, a továbbiakban pedig a munka jellegének megfelelő gyakorisággal (az MvSZ-ben előírt időszakonként) ismétlődő elméleti és gyakorlati munkavédelmi oktatásban kell részesíteni. – Ugyancsak munkavédelmi oktatásban kell részesíteni azt a dolgozót, aki a gazdálkodó szervezeten belül munkakört v. munkahelyet változtat, aki hat hónapot meghaladó – ill. az MvSZ-ben annál rövidebb időben megállapított – távollét után áll ismét munkába v. ha munkahelyén munkavédelmi szempontból jelentős technológiai változás történik. – Minden esetben meg kell győződni arról, hogy a dolgozó az oktatott anyagot elsajátította-e, és a gyakorlatban alkalmazni tudja-e. Amíg ez kellő eredménnyel nem történik meg, a dolgozó csak felügyelet mellett foglalkoztatható. – A gazdálkodó szervezeteknél folyó munkavédelmi oktatás rendjét, nyilvántartását a felügyeleti szerv vezetője állapítja meg. A munkavédelmi oktatást munkaidőben kell megtartani. Az oktatási idő tartamára, ill. az emiatt kiesett munkaidőre átlagkereset jár.

Munkavédelmi oktatás oktatási intézményekben *(jog.)*. Olyan tevékenység, amelynek célja, hogy az oktatásban részesülő a képzés, továbbképzés során elsajátítsa és a gyakorlatban alkalmazni tudja mindazon ismereteket, amelyek az oktatott szakmai tevékenység egészséges és biztonságos végzéséhez szükségesek. Jellemzője, hogy a szakmai tudnivalók megismerésével egy időben, azzal egységes egészet alkotva, egymásba ágyazottan kerülnek oktatásra, esetenként önálló tantárgyként is. – Annak érdekében, hogy a dolgozók a munkavédelmi ismereteket már munkábalépés előtt elsajátítsák, ezeket a képzés során – az oktatási intézmény jellegének és szintjének megfelelően – oktatni kell. – A munkavédelmi ismeretek oktatási intézményekben való oktatásának módját, tartalmát, az ehhez szükséges személyi és tárgyi feltételeket az intézmény szerint illetékes miniszter állapítja meg.

Munkavédelmi szabálysértés *(jog.)*. Tágabb értelemben valamely jogszabályban, szabványban, óvórendszabályban, kötelező műszaki előírásban v. a gazdálkodó szervezet kötelező erejű belső szabályzatában (pl. →*Munkavédelmi Szabályzat*) előírt munkavédelmi előírás megszegése, ill. az előírt munkavédelmi kötelezettség teljesítésének elmulasztása. A ~ jogkövetkezményei: fegyelmi felelősségre vonás a munkáltató részéről, ha a cselekmény nem esik súlyosabb megítélés alá. Szabálysértési eljárás olyan ~ esetén, amely kimeríti a szűkebb értelemben vett ~ fogalmát, de még nem minősül bűncselekménynek. Büntető eljárás olyan ~ esetén, amely megvalósítja az élet- és testi épség foglalkozás körében elkövetett veszélyeztetésének bűncselekményét. A gondatlan elkövetés enyhébb, a szándékos elkövetés súlyos megítélés alá esik. A büntetési tétel mindkét esetben súlyosabb, ha a bűncselekmény a sértett halálát okozta. Szűkebb értelemben ~t a szabálysértésekről szóló jogszabályok szerint az követ el, aki a munka egészséges és biztonságos végzésére vonatkozó szabályokat megszegi, továbbá munkáltatóként az →*üzemi balesettel* kapcsolatban nyilvántartási, kivizsgálási, jegyzőkönyvkészítési és bejelentési kötelezettségét kellő időben nem teljesíti, valótlan adatokat közöl, ill. a →*baleset* valódi okát eltitkolja, v. feltárását megakadályozza. A ~ elkövetője pénzbírsággal sújtható. A szabálysértési eljárást a szakszervezeti →*munkavédelmi felügyelő*, továbbá a bányaműszaki felügyelőség felügyelője folytathatja le.

Munkavédelmi Szabályzat *(jog.)*. A gazdálkodó szervezetek belső szabályzata, amely meghatározza a személyi követelményeket, a munkafolyamatra vonatkozó rendelkezéseket, végrehajtásuk módját, a vezetők és a beosztott dolgozók →*munkavédelem*mel összefüggő feladatait, valamint a munkavédelmi eljárás szabályait. Készítését

a munkavédelemről szóló 47/1979. (XI. 30.) MT számú rendelet írja elő kötelezően. A ~ tartalmi felépítésére az →*Országos Munkavédelmi Bizottság* által kiadott irányelvek adnak útmutatást. A ~nak tartalmaznia kell azokat a követelményeket, amelyeket a vonatkozó jogszabályok oda utalnak, továbbá azokat a követelményeket, amelyeket jogszabályok nem tartalmaznak, szabályozásuk azonban a gazdálkodó szervezetnél – annak sajátosságait figyelembe véve – szükséges és indokolt. A ~ot a gazdálkodó szervezet vezetője az érdekképviseleti szervvel egyetértésben adja ki. A gazdálkodó szervezet jellegét tekintve lehet vállalati ~; szövetkezeti ~, intézeti ~. A ~ fejezetekből áll, amelyek a következők: I. Munkavédelmi ügyrend; II. Az alkalmazás munkavédelmi feltételei; III. A munkavédelmi oktatás és vizsgáztatás rendje; IV. →*Egyéni védőeszközök*, →*védőétel, -ital*, tisztálkodási eszközök és szerek juttatásának rendje; V. A munkafolyamatokra vonatkozó rendelkezések; VI. A munkavédelmi eljárások rendje; VII. Hatályba léptető rendelkezések.

Munkavédelmi szakképzés *(ált.)*. A munkavégzéshez szükséges munkavédelmi ismeretek, jártasságok és készségek megszerzése szervezett képzésben való részvétel útján. A ~ tágabb értelemben általában a dolgozók mindazon képességeinek kialakítása, amelyek segítségével meg tudja óvni szervezetét a munka során a különböző lehetséges károsodásoktól. A ~ szűkebb értelemben a munkavédelmi szakemberek különböző szintű képzését jelenti. (→*Munkavédelmi szakmérnök*, →*üzemmérnök*, →*technikus*.) A ~ hazai intézménye a SZOT →*Munkavédelmi Továbbképző Intézet*.

Munkavédelmi szakmérnök *(ált.)*. A →*munkavédelmi szakképzés*ben elnyerhető képesítés. Feltétele: okleveles mérnöki képesítés, a ~i tanulmányok sikeres elvégzése és a ~i államvizsga eredményes letétele. Hazánkban ~-képzés általános és mezőgazdasági szakon folyik, a SZOT →*Munkavédelmi Továbbképző Intézet*ben. – A ~ képesítés önálló →*munkavédelmi kutatási*, fejlesztési, valamint nagy termelési egységek, államigazgatási és középirányító szervek munkavédelmi irányítási feladatainak ellátására, meghatározott hatósági ellenőrzések levezetésére, továbbá felsőoktatási intézményekben a munkavédelmi ismeretek oktatására jogosít. A ~i képesítéssel rendelkező személy mentesül a különböző típusú →*munkavédelmi vizsgák* alól.

Munkavédelmi szemle *(jog.)*. A munkavédelmi ellenőrzés egyik formája. A ~ a munkavédelmi előírások megtartásának, az egészséges és biztonságos munkavégzés feltételeinek javítására tett intézkedések, valamint a vezetők hatáskörébe utalt feladatok végrehajtásának bizottság által való ellenőrzése. A szemlebizottság személyi összetétele a ~ szintjétől függően változik. A →*munkavédelem*ről szóló MT rendelet a gazdálkodó szervezet vezetőjét is kötelezi, hogy a felügyeleti szerve által meghatározott időközönként ~n személyesen is részt vegyen. A →*munkavédelmi vezető* (munkavédelmi előadó), a társadalmi →*munkavédelmi felügyelő*, a termelési egység vezetője, és ahol *üzemi orvos* van, az is a ~ állandó résztvevői. A ~ rendjét a →*Munkavédelmi Szabályzat*ban kell meghatározni. A ~ről jegyzőkönyvet kell készíteni, ebben rögzíteni kell a korábbi ~ jegyzőkönyvében foglalt hiányosságok felszámolásával kapcsolatos észrevételeket, az újonnan feltárt hiányosságokat, azok felszámolására megszabott határidőket és felelősöket név szerint. A ~kel szemben támasztott tartalmi követelményeket az →*Országos Munkavédelmi Bizottság* által kiadott irányelv, valamint a felügyeleti szervek rendelkezései tartalmazzák.

Munkavédelmi szervezet *(jog.)*. A gazdálkodó szervezetnek az az egysége, amelynek tagjai ellátják a →*munkavédelmi* teendőket. A gazdálkodó szervezet helyi adottságainak, így különösen a veszélyesség, a létszám, a területi tagoltság figyelembevételével – a felügyeleti szervek által megállapított keretek között – a ~ létszámát, elhelyezkedését a gazdálkodó szervezet szervezetében, valamint hatáskörét az igazgató határozza meg. A ~ működhet munkavédelmi főosztály, osztály, munkabiztonsági osztály v. munkavédelmi iroda formájában is.

Kisebb gazdálkodó szervezeteknél egy személy is megbízható a munkavédelmi feladatok ellátásával (esetleg kapcsolt munkakörben), besorolása és elnevezése azonban ilyenkor is →*munkavédelmi vezető*. A ~, ill. a munkavédelmi vezető a jogszabály rendelkezése folytán a gazdálkodó szervezet vezetője v. műszaki helyettese közvetlen irányítása alatt működik. A munkavédelmi vezető szakképzettségére vonatkozó követelményeket a miniszterek, országos hatáskörű szervek vezetői ágazati irányítási jogkörükben határozzák meg. Számos vállalatnál a ~ keretébe tartozik az emelőgép-ügyintéző, a nyomástartó berendezések ügyintézője, valamint a tűzrendészeti előadó.

Munkavédelmi technikus *(ált.)*. A →*munkavédelmi szakképzés*ben elnyerhető képesítés. Feltétele: ipari v. mezőgazdasági szakközépiskolai v. a korábbi ipari v. mezőgazdasági középfokú technikumi érettségi, és eredményes ~ minősítő vizsga. A ~ok képzése – a SZOT →*Munkavédelmi Továbbképző Intézet* irányításával – az erre kijelölt szakközépiskolákban folyik. – A ~ képesítés mindazon munkavédelmi munkakörök betöltésére jogosít, amelyekre a jogszabály magasabb képesítést nem ír elő. A →*munkavédelem*ről szóló MT rendelet szerint a minisztérium munkavédelmi feladatainak ellátását irányító →*munkavédelmi vezető*nek, továbbá a tanácsi szakigazgatási szerv munkavédelmi feladattal megbízott dolgozójának legalább ~i végzettséggel kell rendelkeznie. A ~ képesítéssel rendelkező személy mentesül a különböző típusú →*munkavédelmi vizsga* alól.

Munkavédelmi terv *(jog.)*. A gazdálkodó szervezet közép- (ötéves) és rövidtávú (éves) tervének része. Célja, hogy a gazdálkodó szervezet, a műszaki-gazdasági feladataival összhangban, az egészséges és biztonságos munkavégzés követelményeinek nem megfelelő →*létesítmény*einek és egyéb termelőeszközeinek átalakításáról intézkedjen. A ~ készítését jogszabály írja elő, tartalmi követelményeit a munkaügyi miniszter és a SZOT által kiadott irányelv tartalmazza. A gazdálkodó szervezet szakszervezeti szervének évente legalább egy alkalommal értékelni kell a ~ végrehajtását. A gazdálkodó szervezet felügyeleti szerve az általa meghatározott gyakorisággal és módon beszámoltatja a gazdálkodó szervezet vezetőjét a ~ végrehajtásáról. A ~ fő fejezetei: a →*munkakörülmények* javítására fordított összeg és az ártalmas munkakörülmények között dolgozók számának csökkentése; a biztonságos gépállapotokra fordított összeg; a környezetvédelemre fordított költségek; a munkavédelmi oktatás költségei; és a védőruhára, →*védőeszköz*re fordított összegek.

Munkavédelmi Továbbképző Intézet *(jog.)*. A Minisztertanács 1013/1976. (V. 15.) MT számú határozatával a →*munkavédelmi szak-* és *üzemmérnök*, valamint a →*munkavédelmi technikus*-képzés céljára alapított intézmény. Felügyeletét a SZOT az oktatást elrendelő illetékes minisztert megillető jogosítványok figyelembevételével látja el. A ~ oktató-nevelő munkájának célja az iparban, a mezőgazdaságban és a népgazdaság egyéb ágazataiban a munkavédelmi feladatok megoldására, ill. a munkavédelmi tevékenység irányítására és fejlesztésére alkalmas szak- és üzemmérnökök, valamint technikusok képzése, továbbá a munkavédelmi szakemberek továbbképzése. – A ~ az oktató-nevelő munka korszerű színvonalon tartása, valamint a társadalmi érdekek szolgálatában figyelemmel kíséri és terjeszti a →*munkavédelem* tudományos és gyakorlati eredményeit, részt vesz a munkavédelem fejlesztésében és kutatásában. Oktatási és tudományos eredményeit folyamatosan publikálja, e témákban tudományos ülésszakokat is szervez. – A ~ képzési és továbbképzési tevékenységében a szakszervezeti mozgalom káderigényeinek is megfelelően szervezi a különböző oktatási formában részt vevő hallgatók létszámát és összetételét a SZOT titkárságának jóváhagyásával.

Munkavédelmi Tudományos Kutató Intézet *(jog.)*. A Minisztertanács és a SZOT által 1954-ben alapított, a SZOT felügyelete alatt működő, önálló jogi, képviselettel rendelkező, költségvetési rendszerben

működő tudományos kutató szerv. – A SZOT elnökségének megbízásából a ~ munkájának szakmai felügyeletét a SZOT munkavédelmi osztálya látja el. A ~ kutatási munkáját az MSZMP Tudománypolitikai Irányelveinek, a SZOT →*munkavédelem*re vonatkozó határozatának megfelelően kidolgozott és a SZOT titkársága által jóváhagyott középtávú kutatási-fejlesztési terv alapján végzi. A ~ ellátja a szakszervezeti és állami határozatok végrehajtásával összefüggő, a ~ tevékenységi körébe utalt engedélyező, koordinációs, szakértői, szaktanácsadói, szakmai véleményező, valamint az országos munkavédelmi információs és propagandafeladatokat. – A ~ tevékenységének fő irányai: munkavédelmi műszaki kutatások a tudományos kutatás és fejlesztés területén; szakszervezeti munkavédelmi irányító, ellenőrző munkát segítő kutatások; munkavédelmi műszaki szakértés, tanácsadás, koordináció; a szakszervezeti irányító, ellenőrző munkát segítő szakértés és koordináció, valamint az országos munkavédelmi információs és propagandafeladatok ellátása; a ~ tevékenységi köréhez kapcsolódó oktatás, szolgáltatás és kivitelezés.

Munkavédelmi újítás *(jog.)*. Az a viszonylag új műszaki, ill. munka- v. üzemszervezési megoldás, amely a dolgozók egészségének, testi épségének, valamint munkavégző képességének megóvását szolgálja, és nem tartozik előterjesztőjének munkaköri kötelességei közé, v. munkaköri kötelessége ugyan, de jelentős alkotó tevékenységnek minősül. – A SZOT 1978. november 17-i ülésén, a munkavédelmi tevékenység fejlesztéséről hozott határozata alapján, az állami, gazdasági vezetőknek tervszerűen és határozottan intézkedniük kell a ~ok számának, színvonalának növelése, az újítások hasznosítása és terjesztése érdekében. Továbbá ösztönözni kell az egészségkárosító hatásokat felszámoló ~okat.

Munkavédelmi üzemmérnök *(ált.)*. A →*munkavédelmi szakképzés*ben elnyerhető kiegészítő képesítés. Feltétele: üzemmérnöki képesítés, a ~i tanulmányok sikeres elvégzése és a ~i kiegészítő államvizsga eredményes letétele. Hazánkban a ~-képzés általános és mezőgazdasági szakon folyik, a SZOT →*Munkavédelmi Továbbképző Intézet*ben. A ~ képesítés →*munkavédelmi kutatási*, fejlesztési feladatok ellátására, közepes nagyságú termelési egységek, szakigazgatási szervek, intézmények és más szervek munkavédelmi irányítására; munkavédelmi berendezések, rendszerek létesítésére, üzemeltetésére és ellenőrzésére jogosít. A ~i képesítéssel rendelkező személy mentesül a különböző típusú →*munkavédelmi vizsgák* alól.

Munkavédelmi vezető *(jog.)*. A minisztériumoknál, országos hatáskörű szerveknél, tanácsoknál és a gazdálkodó szervezeteknél a munkavédelmi feladatok irányításával, ellátásával, ellenőrzésével megbízott, megfelelő jogkörrel felruházott személy. A gazdálkodó szerveknél a ~ tevékenységét a gazdálkodó szervezet vezetője v. műszaki helyettese közvetlen irányítása mellett végzi. ~ lehet, a gazdálkodó szervezet helyi adottságát, így különösen a veszélyességet, a létszámot, a területi tagoltságot figyelembe véve, a munkavédelmi főosztályvezető, osztályvezető stb. A függetlenített v. kapcsolt munkakörben megbízott személy is, mint ilyen, ~nek minősül. A ~ megbízására vonatkozó követelményt a →*munkavédelem*ről szóló MT rendelet határozza meg. A ~ szakképzettségére vonatkozó követelményeket a miniszter ágazati hatáskörében szabályozza. A ~ feladatait a felügyeleti szerv vezetője, valamint a →*Munkavédelmi Szabályzat*ban a gazdálkodó szervezet vezetője határozza meg.

Munkavédelmi vizsga *(jog.)*. A felügyeleti szerv által jogszabályban meghatározott munkakör betöltéséhez szükséges, előírt, időközönként megismételt és erre kijelölt vizsgabizottság előtt letett vizsga. Célja, hogy a felügyeleti szervek, valamint a gazdálkodó szervezetek azon dolgozói, akiknek munkaköréhez tartozik az egészséges és biztonságos munkavégzés feltételeinek megteremtése, biztosítása v. ellenőrzése, ill. az, aki a saját v. mások egészségét és testi épségét veszélyeztető munkakörben dolgozik, elsajátítsa a munkakörével összefüggő munkavédelmi ismereteket, és azokat alkalmazni is tudja. A ~t az arra kötelezettnek a munkakör betöltésétől számított három hónapon belül kell letenni. Aki a saját v. mások egészségét és testi épségét veszélyeztető munkakörben dolgozik, a ~ letételéig csak felügyelet mellett foglalkoztatható. A ~ csak a meghatározott munkakör betöltésére jogosít. A ~ anyagába tartozik a dolgozó munkaköréhez, beosztásához – a munkavédelmi tudnivalók mellett – szükséges forgalombiztonsági, egészségvédelmi, tűzvédelmi stb. ismeret is. A ~ a felügyeleti szerv vezetője által nem szabályozott részletes követelményeit →*Munkavédelmi Szabályzat*ban kell meghatározni.